

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และในหมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 กล่าวว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่าง ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 3 - 8) ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลากหลายไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว การเรียน สังคมและเศรษฐกิจ และดูเหมือนว่า ปัญหาต่างๆ กำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมยิ่งในปัจจุบันการเปิดรับเอาวัฒนธรรมและค่านิยมต่างๆจากต่างประเทศทำได้สะดวก และรวดเร็ว โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์หรือสื่ออินเตอร์เน็ตซึ่งบางครั้ง วัฒนธรรมและค่านิยมต่างๆทางอ้อมไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองว่าสิ่งใดเมื่อรับมาแล้วจะเป็น ประโยชน์หรือโทษสิ่งใดต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมค่านิยมของ สังคมไทยเสียก่อน (สุนัยวิจักชสิทธิ์ ไทย, 2544 : 35) สภาพสังคมไทยในปัจจุบันเข้าสู่กระแสโลกไร้พรมแดนเทคโนโลยี ตามกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดผลกระทบต่อดังวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในทุกๆด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดการแต่งกายการ ดำรงชีวิต ในสังคมการใช้จำขอย่างพึ่งพิงเพื่อเป็นไปตามกระแส การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือแหล่งอบายมุขสิ่งชั่วร้ายความจนการทะเลาะวิวาท โจรกรรม อาชญากรรมและปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรมเยาวชนขาดคุณธรรม จริยธรรม เกิดความเชื่อ โศกกลางของขลัง พึ่งไสยศาสตร์ รอผลลบนันตาคาชาด ระเบียบวินัยในตนเองในการอยู่ร่วมกันในสังคมตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่ถูกต้อง

และ ไม่เหมาะสมขาดสมดุลในระบบเชิงนิเวศทางธรรมชาติ ชาวชนพื้นเมือง โยชนี่ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดความสามัคคีร่วมมือกันสังคัมประสพปัญญาและทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกด้านทั้งนี้ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นผู้วิวัฒนาการของเทคโนโลยี และความเจริญเติบโตทางวัตถุที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วโดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาจิตใจให้ชาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม (ประมวล รุจนเสรี, 2540 : 96-98) อย่างไรก็ตามผลการจัดการศึกษาของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมามีพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปรับปรุงและพอใช้ มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) นอกจากนี้การรายงานผลการติดตามและประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่าพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์จะเพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนติดยาเสพติด นักเรียนหนีเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมชู้สาวและเล่นแกมอินเทอร์เน็ตมากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3, 2548)

ในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีชีวิตเป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาขั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการสนับสนุนส่งเสริมเยาวชนแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 8) ซึ่งสอดคล้องการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนคำม่วงจรัสวิทย์ พบว่า เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษาปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ต้องพัฒนาการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนให้ผู้เรียน โดยจัด โครงการพัฒนาผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน กิจกรรมวันพ่อและวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมการทำความดี กิจกรรมสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ กิจกรรมร่วมบุญประเพณี กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมไหว้ครู กิจกรรมถวายน้อยคอยชยะ กิจกรรมรีไซเคิล และกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน สมศ. 2547 : 31)

จากการศึกษาพฤติกรรมนักเรียนที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มสถานศึกษากลุ่ม 10 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 ปีการศึกษา 2548 โดยการตรวจสอบผลการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สัมภาษณ์ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครองและนักเรียน พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ

1) การมาโรงเรียนสาย 2) ทะเลาะวิวาทรังแกผู้อื่น 3) ถักขโมยสิ่งของผู้อื่น 4) แต่งกายไม่เรียบร้อยซึ่งปัญหาดังกล่าว โรงเรียนกำแพงจรัลวิทยาก็เป็นปัญหาเช่นเดียวกันในการควบคุมดูแลและปกครองนักเรียนผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และ แนวทางการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมอันจะเป็นการลดปัญหาของสังคมต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. โรงเรียนจะมีวิธีการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักเรียนดีขึ้นได้อย่างไร
2. โรงเรียนจะมีหลักสูตรการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมในการจัดการอบรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนกำแพงจรัลวิทย์ อำเภอกำแพง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อสร้างหลักสูตรการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนกำแพงจรัลวิทย์ อำเภอกำแพง จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 2 โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
 - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน
 - 1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน
 - 1.3 พระสงฆ์ จำนวน 2 รูป
 - 1.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน
 - 1.5 คณะครูฝ่ายงานบริหารทั่วไป จำนวน 5 คน
2. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโรงเรียนกำแพงจรัลวิทย์ ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 144 คน
 - 2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 48 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย ให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
2. การจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การจัดมวลประสบการณ์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสามัคคีและด้านความมีระเบียบวินัย ใช้การสอดแทรกเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และใช้จัดการอบรม
3. การสอดแทรก หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม เข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. การจัดทำเอกสารความรู้ หมายถึง การจัดทำระเบียบข้อปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม
5. การจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน หมายถึง การเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 2 คืน 3 วัน ตามหลักสูตรที่กำหนดขึ้น
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พระสงฆ์ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ในการอบรม
7. หลักสูตรในการอบรม หมายถึง การกำหนดความรู้และแนวปฏิบัติที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในการอบรม 2 คืน 3 วัน
8. กิจกรรมส่งเสริม หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติหลังจากได้รับความรู้และการอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
9. คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนใน 4 ด้าน ดังนี้
 - 9.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่ แสดงถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างรอบคอบและยอมรับผลที่เกิดขึ้น
 - 9.2 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติที่ตรงไปตรงมาทั้งกายวาจาและใจต่อตนเองและผู้อื่น
 - 9.3 ความสามัคคี หมายถึง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานหรือคิดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 - 9.4 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนด ระเบียบ กติกาของสังคม

10. การปฏิบัติงานร่วมกัน หมายถึง การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 2 เพื่อส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย โดยการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สำรวจปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 2 จากโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มสถานศึกษาที่ 10 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 วิเคราะห์ปัญหา จัดทำหลักสูตรการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

2. โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จำนวน 2 วงรอบ ดังนี้
วงรอบที่ 1 จัดกิจกรรม 2 กิจกรรมดังนี้

1. จัดกิจกรรมหลัก สอนแยกคนแรก ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 4 ด้าน ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. จัดกิจกรรมเสริมโดยการจัด โครงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 4 กิจกรรม คือ 1) แบ่งบริเวณให้รับผิดชอบรักษาความสะอาด 2) บันทึกความดีประจำวันเมื่อเก็บสิ่งของได้เข้ามานั่ง 3) การปฏิบัติตนของกลุ่มเวลาประจำวัน 4) การตรวจการแต่งกายประจำวัน ประกาศให้การชกของทบ้านสาธตจนเข้าค้จนเข้าชั้นเรียน

3. จัดเตรียมหลักสูตรสำหรับการจัดอบรมในวงรอบที่ 2
วงรอบที่ 2 จัดกิจกรรมอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 4 ด้านให้เด็กได้ปฏิบัติ จำนวน 2 ถึง 3 วัน โดยใช้หลักสูตรที่เตรียมไว้ในวงรอบที่ 1

1. ประเมินผล โดยการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระสงฆ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนคำม่วงจรัสวิทยามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสามัคคี ด้านความมีระเบียบวินัยสูงขึ้น
2. โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป